Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СССРАЛ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 14 декабрь, 1974 шу. ● № 149 (5438). ● Мах 2 кеп.

СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА СССР ЛЕТЧИКА-КОСМОНАВТА НОВ. А. В. ФИЛИПЧЕНКОНА ЛЕНИНА ОРДЕНИ «ДОШО СЕДКЪА» ЯХА ШОЛЛАГIА МЕДАЛИ ЯЛАРХ ДОЛА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

«Союз-16» яхача космически кема тIа орбитальни полет толамца чакхъяккхаран из чакхйовккхача денан турпалан гойтаран Ленина ордени «Дошо Седкъа» яха шоллагIа медали лойла Советски Союза Турпала, СССР летчика-космонавта нов. Филипченко Анатолий Васильевича.

Советски Союза Турпала нов. А. В. Филипченкона деналера хIама карагIаллар белгаллер бронзах ян цун бюст оттайойла турпала дахьене.

СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лаккехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 ш. 11 декабрь.

СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА СССР ЛЕТЧИКА-КОСМОНАВТА НОВ. Н. Н. РУКАВИШНИКОВНА ЛЕНИНА ОРДЕНИ «ДОШО СЕДКЪА» ЯХА ШОЛЛАГIА МЕДАЛИ ЯЛАРХ ДОЛА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

«Союз-16» яхача космически кема тIа орбитальни полет толамца чакхъяккхаран из чакхйовккхача денан турпалан гойтаран Ленина ордени «Дошо Седкъа» яха шоллагIа медали лойла Советски Союза Турпала, СССР летчика-космонавта нов. Рукавишников Николай Николаевича.

Советски Союза Турпала нов. Н. Н. Рукавишникона деналера хIама карагIаллар белгаллер бронзах ян цун бюст оттайойла турпала дахьене.

СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лаккехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1974 ш. 11 декабрь.

ЧIОАГIЪЕ КЪАХЬЕГАМА ДИСЦИПЛИНА

Хьинаре кхаьхьаган, кердача толамашца бедгалдоаккх советски наха пятилетка дикаГIа, кхьостамбеш долча шера хIара ди. КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхочалаьцъ гIерташ творчески инициативеш хьинари айдаь, сакхетам лакха болаш дIена кхьаьгаш ба уж.

Дог тIоаздоаккхаш да пятилетка декхараш кхочаьцдеча Нохч - ГIалгIайчен кхьаьгамхоша доаха толамаш. Шерра социалистически яхь а йоаржаяь, кхьаьгама дисциплина чIоагI а еш дукха есача Дахьен рузкъа совлаккха гIерташ кхьаьгар бахьан долаш хIара ди тIехьаГIа дукхагIа хуо шоай пятилетка ханал хьалха кхочаьнашъ, кхьаст-кхьаста боллхой, цхьанца йола коллективаш. Республика кхьаьгамхошта боккха кхаъ хилар уж деношка Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама болхлошц шера йола халхъоаханма план кхочаьнаш а еш паччахьалкхенга шера йоккхаг, 195 аьзар тонн шекарг сеелаш, 49 зар тонн сон бесхаб аьнна баьча хоамах. Доахана Іа дика доаккхардделен паччахьалкхенга хьайбай продукташ йоккхаг декхараш толаме кхочаьнгдерделен гIулаккхаш чаккдоахаш ба хIанз колхозхой, совхозхой боллхой.

Коммунизм хьалъаьра хIинаьрча этапе боккха доахрIамех болаш да производства участкашца кхьаьгаш болча наьха сакхетам лакха хилар, цар кхьаьгама дисциплина чIоагIа хилар. Узбекски ССР къаьмий ДоттагIлен орден дIалучча хана КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева ше кхьамаьл ден мабарра гучIобаьккхар хай ханарча кхьаьгама социалистически дисциплина доахрIам. «Кхьаьгама дисциплина лакхъярца дувзаделна дола дерриГа деношн, — аьннад цо, — хаддаиза терхамбеш деладе дезд вай, формана леладеш цхьаькка хIама хилх биш яц из доахрIамера проблема кхоачашъеча. ХIинаьрчи, хьалха латтача техникана IалашъяьчА общественни производстве кхьаьстча чIоагIа лаккхув кхьаьгама дисциплина доахрIам. Техника соцаьв лоаттаяьрг, цIена кхьа ца хьегаьра, гIалаташ дувзийтара мах а хIанз кхьеча тайпара бе безаь».

Заводашка, фабрикашка хIанзарча хана дикагIа йола оборудованн гIулаьхкхаьх дог лазаш воанача, дисциплина лоха йолча саг бехкагIа соцаьв лоаттаяьр мел доккха зе ду, кхьаьгашка латта декхараш кхочаьнгдеда мел чIоагIа хилх тох хоаш да. Хьалха механизатора бехкагIа е кулгалахочун мехда бахьан доаш кхолхоз е совхозе техника соцаьв лоаттаяьр агротехнически мероприятеш хIаннаьх кхочаьнъийташ, юртбоахама продукци яккхарг дIадолар духхагIа хуийтт.

Дуккхача партийни, профсоюзни организацеш, боахама кулгалхоша хаддаиза терхам бу кхьаьстама дисциплина чIоагIаьрга деший, кхст-кхьаст дуйл уж коллективна собранеш, хIаьта дисциплина телхаерашъ хаьва аьхха административни бехкткхаме эза ца Іеш, царна кхетам луш уж коллективашка бувьл. Кхьаьгама дисциплина чIоагIаьрга хетаеш дукха беседаш ю агитаторашца политинформаторашца.

СССР 50 шу дизара цIерагIа Грозненски химически комбината парткомо, цIерагIа хаддаиза терхамбеш леладу балха хаьнах дуккхагIа пайда эцара гIулаьхх. Цунна хетаю болхлой собранеш, парткома заседанеш. Цу гIулаьхха уггаза доккха новкъосташ ду халхъа тIехьоажмаш группайн постийн членашца. Уж кхст-кхста хьаж кхьаьгамца дисциплина мишта лелаю, баьгъ ханах мишта пайда эп. Цу дерригнеша чIоагIа гIойле ю балха ха эезьа да йоаийтара, кхьаьгама дисциплина чIоагIаьрга.

№ 7 болча треста Грозненски монтажни управлене балха ханах пайда эцара деношн хIара бетта дуйл коллектива кхьаьрча собраненка, болх соцаьв лоаттабага духьала хьаьсам лоаттабу хIара болхлочо, материал участкашка ханнаьхь дIакхочийтт.

Бакъда балха ха эезьа да йоаийтара, кхьаьгама дисциплина чIоагIаьрга дашай терко ца еш предприятей, колхозий, совхозий кулгалахой а общественни организацеш а дукха я. Сменах болх беш йолча хана уж шера эезьа йозаь ха, масаьлла, городской гIишлон организацешка итт эзар сахьаьтал дукхагIа я, хIаьта бахьан доаьцаш мах балха тIерабуьлдарах духьала кхьаьн винноконьчин комбинате уж шера йоаьнь ха пхи эзар сагIа-деноел тIехьыьнна. БIаьш сагIа-деноел хIара бетта доаьц Назрановски трикотажни фабрике, Шалински шекарга заводе, кхы дукккача предприятешка, ХIаьта хIара колхозе, совхозе пайда ца эцаш мел доаьду сахьаьташ, денош!?

Уж цIенхаьттара кхочаьмбоаьцарш хилхара кертера дарех бахьан да производствера болх эсала вIаштIеьлбаккхар, кхьаьгама дисциплина йоаьх хилар. Дукха я хIана а корта бохо мехарш мелаш кхьаьгама дисциплина телхаерашъ, балха тIерабуьлдарш, коммунизм хьалъечуьн моральни кодекса принципаш телхаерашъ йоьсьа болча кхьаьгамга коллективашца.

Шера баьча балха, йоаржаяьча социалистически яхь итогаш ю хI хьаГIаьхочаьш лаьт, хIаьта уж итогаш еча хана цхьана болх беш болча новкъосташа цIенхаьттта хьаьлеца деза тIехьабусам, планашн тIаийца декхарашн кхочаьнаш ца леш барашкийн болх тоьхбар, во самаалаш дIаьнхар, интта дувца а йоьсьадаг а деза нахага дикагIа, овсарегIа болх байтара новкъарг еш доа кхочаьмбоаьнарш. Яхьа итогаш еча хана дукхагIа терхамбеш деза хьаьлца латтарий опыт, цар балха метеднаш дIайоаржаяьра, экономически анализ яра.

КПСС ОБКОМЕ

ЕРРИГА РЕЗЕРВАШ ОАРДАГIЪЯХА

1974—1975 шерашка хьайбаш толамца Іангардахара социалистически яхь йоаржае тIахьхам бинна «Кавказ» яхача малгобекски колхозеи «Атагинский» совхозеи хьайбаш леладериЙ болдмах.

«Кавказ» яхача малгобекски колхозеи «Атагинский» совхозеи коллективаша хоалуш долча толамаш дахьад пятилетка дIаГIаГIа, кхоастамбеча шера хьайбай продукци йоккхьаьгеи цунна заготовкаш елгеи алсамдаккхара йоаржаяьча социалистически яхьс. Цар кхочаьнашъ паччахьалкхенга шера йоккхаг хилхъоаханма шера план, дулх лаккхар дуккха алсамдалар Іалашдаьд, хьайбай дуккхагIа дикагIа дебадьд, цар продуктивность лаккъяьй.

Доахъара база тIоагIаьрга деша дукха терко а еш, боахамаша алсамдахьаьгад доахъар кийчдоаргеи цунна заготовкаш елгеи, цар дикал лаккъяьй. Ханнаьха кийчийй доахан Іангардахара хьайбай роменгеиеш, доахъар доаладаран цунах радиционально пайда эцаран торо луш дола де дезарш даьд.

Шоай торонашка а хьежа, «Кавказ» колхозеи «Атагинский» совхозеи хьайбаш леладеранга Іан бетташка хьайбай продуктивность лаккъьйца совхозка Іай хIинаьчунца нийсдеча духьал, шурен, кхийола продукци йоаккхийгеи цунна заготовкаш елгеи алсамдаккхара шоашта декхараш тIа а йийца республикеи бергигача хьайбаш леладеранца кхийкарал даьд 1974—1975 шерашка доахан Іангардоазнийта толамца чакхдаккхаран питилетка тIехьхам шера халкъа боахама плаш кхочаьнашъяра гешаме лард доллараш яржяча социалистически яхьс дикъа лаца аьнна. («Кавказ» колхозеи «Атагинский» совхозеи хьайбаш леладераша тIамца декхараш гаетеаш тIа кепатеха аралыьнаш).

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос могабаьб «Кавказ» колхозеи «Атагинский» совхозеи хьайбаш леладерий болам. КПСС горкомаш, райкомаш, горрайспохкомаш, БЛКСМ обком, юртбоьхазмеи заготовкайн болхоший гIулакхерча наьхеи профсоюз обком, юрта боахамаш министерство, совхозий республикански производственни объединеи, кхийола юртбоахама Из ва массанахьа кулг кхоача газоэлектросварщик Сарычев Алексей Николаевич. Цу дIайнахь дукха болх бар цун. Цудухьа массанахьа дIаьххача гIертаеш механизаторашта новкостал деш на из.

Денгара деша шерагIа яьрж ремонтникашта юкъера социалистически яхь. Шоаш дер тIехдика дара тIехьа яьховсам лоаттабу цар. Шоайца яь леладера договорашца даьд ремонтникаша. Масала, механически мастерской моториста В. С. Городилова яьх лелаю гаражна моториста И. М. Самодурова.

Чунйина кхьаьгаш ба ремонтникашца, цхьабакъа болх яхь а дикагIа дIагIоргбар эпаш йола оатхалаш кхочаьнболаш яларе.

ХIаьта а дерриГа пиъаш ювеш ду. Цунна тIехьаГIа цул лаьхкхьара шоллагIолча тIоаньш техник бригада. Пхи маьлимеер кулгалаш штупуре гIойла 46 тонн мехдаьхьта луш болх бе йоллелер скважина. Цхьа дин бийсеи ханал цхьаьна ремонт яь а ешька болх бе йоллелийтар из скважина. Из толам бакхка вIаштIехьаьлдар шерра социалистически яхь йоаржаьнча буруьдеттараша ремонтникашца цхьабакъа болх яхь а дикагIа дIагIоргбар эпаш йола оатхалаш кхочаьнболаш яларе.

ХIаьта а дерриГа пиъаш оардагIдаьхад механизаторашца дикен ханнаьхьеи ремонт чакхъяккхара.

Р. ЛЕОНОВ.

СУРТА тIА: токарь И. Мальков оатхал хьаеш воал.

Н. ЛИТОВЧЕНКО сурт.

Узловой хьисапе ремонт ю

Цхьаьтаьрра тата делла болх беш яр Грозненски района «Пригородный» совхоза механически мастерской латта станоеш. ТIатIеIа боахаьр ремонтникаш а. Механизаторашта гIулаьхкаш тIадекхаш латт мастерской заведующи Акчурин Яков Денисович.

Гуча суртах цаI минута эезьа ца йоаьнь чунйина кхьаьхьаган ба укхаза.

ЦIаьхха тата эккхийта шоайрта меттахьа яьлар МТЗ-50 яха Двигателаш тоадеча болх беш ва коммунист Городилов Василий Сергеевич Башманов Иван Александрович. Царех хIарвеи ден нормаш дукхха тIехкхоачашъю.

Мастерской чу каст-каста газовни горелка сийна ала лелх. Цунна ремонт.

Цхьаьхха тата эккхийта шоайрта меттахьа яьлар МТЗ-50 яха тракторе. Из лехкаш вагIа коммунист Попов Виктор. Иллача хаьал хьалца ремонт яь вахнан из.

ЙитьлагIа квартале ремонт е еача иттанех хIанзе кийчон линейка тIа бархI дIаоттаьлдар. 1975 шера кхаьнка дергдолучА балхаьнта юртбоахама техника шиЙ ханнаьхьеи тIехдикеи кийчьара Шелкорской района совхозий, совхозий, «Сельхозтехника» объединиен механизаторашца, пожарнийн техническеи болхлоца дIайоллаь инициатива хьал а лоацаш шерра социалистически яхь йоаржаьнаьй механизаторашца 25 декабрь тIехкхоачашъю. Цу шера йиьлагIча квартала план хкочаьнашъяра.

Кхьаст-кхьаста уэлаштта ю укхаза ремонт.

Двигателаш тоадеча болх беш ва коммунист Городилов Василий Сергеевич Башманов Иван Александрович. Царех хIарвеи ден нормаш дукхха тIехкхоачашъю.

Мастерской чу каст-каста газовни горелка сийна ала лелх.

Цунна ремонт.

Цхьаьхха тата эккхийта шоайрта меттахьа яьлар МТЗ-50 яха тракторе.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КЕРТТЕРЧА ЛОСТА — КХЕТАМ ЛУЛГА

Коммунизм хьалъеш боаккъа хьаъхьагахошта кхетам бар. Ларо бетта тІаберзабар хиІа беза КПСС XXIV съезда решеен вахаре хьоахьашъра тІегІиттра хьовсам - лоаттабгара уж варгаГІоаккъш. КПСС аралъра политика кІоаргта дІаІоаьзайтар, интернационализм, атеизма дешаех кхетам балар, ІІалхьа шиирча эмах хьоадисача воъ ІІулаккъашца хьовсам лоаттабгар юхьашиарча партийни организацин хьоадешца, лоалуш тоаІаьб колхозхошта, Калиновскн станице бахача наІа, кагирхошта юкъера политикхьаьна боах, лаьнгаьнна ІІІеношкарча лекторей боах. Беррнга агитмасоин боах лар чаккбах колхоза хьалаьнна дитІача практикан сех деххарашца, дешархошта кхетам балара дешашца буьлаш.

КПСС Ноч - ІІаагІай обкома "Х пленума, областной партийни организацин XIV пленумерне решеен вахаре чакъ-яхара хоадам болиш дола де дезарашр дир колхозна партюкно хьаьнна дитІача практикан, ваьнгаьнна атеистическин кхетам балара болх тоаьбара.

КПСС райкома пропагандаин агитацин отделаца цхьана лехторашен политинформаторашен оргтаеш - производственни участкашка хьамаьлаш дІаІа график оттайр партюкно, шуйрі фермай, жа ледаеча фермаІІ боллаьшта, мехаьнизаторашта, кхаьш - ледаеарашта идейни кхетам балара дешай хьаьстІа йоькъо а еш. Уьх шеера ишт отташ тайп-тайпарча лекторашца 126 лекции политинформацин йийшай. ВІаштІеьхьаьна белгалъаьшй ешаргІойча лекцийн политинформацийн тематика, хІара лекторан политинформаторан хІиІоьмотий уж темаш, царна шига эшаргоьлда литература белгалдаьдъ.

Ишта идеологическе работе - боллошца - инструктуьрашен семинар - чакъоьхьаьна. Идеологически боллхой кийчбара ишта баьна кийчбий-организацийн-торскин балхах дика бергаг дІаьлъо. ХьаьхьагІойчоьта хьаьлъаьнна информацийн лекцеш еш колхозо кулгалоьшен спеціалисташен. Масала, колхозо председатель Рустамов Рустаме - Мелдиодович лекцеш ешаш хьинна Козлово яхача хуторе № 3 колта МТФ доаркашта, Сельванов яхача хуторе № 4 колта ОТФ жа Іушта цо йийшай. «СССР хьалхьй доттагІаьлъ» яьа лекци. Ноч йийшай № 4 колта ОТФ-ца ІІІ

ДУКХАЧА ДЕЗАЛА ВОІ

Дяка бовз сона Ашахановгіар дезал. Уж дезал хьаькъегаш бахаьш ба Наурскін районе «Россия» яхача колхозе. 10 вешех хьаьвьнна 33 саг колхозе жеіта бохх беш ва чарех. Вешта аьлча, ту бохкъма яхаш гаргіа жа цар лежаьдеш ле. Алда деза, жа іуйі шоай декхарех дика — хьарІаьдеш хІиттр.

Уж корреспонденте тІа са дувца дезал ба ту вежарех цхьаьнех — колхозе воккхачіа жа іуй Ашаханов Саиншах.

Хіара шерг шиі балха толамеш дебаделш хьажегаш я Саиншах кулгалдеш йоІа жа іуй бригада. Ин иштта хіара тешал ду уж хІеттаьрча шерашка пуена карагІаьннинча берка-терча тІулакхаьна. 1973 шера хіара 100 жийна тІехьа цо хьалхеберг 141 іаьхьар. Хіаьта хіара устаргіан тІеха лерга тха 5,2 килограмм хилар, планаргіа 6 килограмм йоІча. Цо хьийга къа зекьа доаделаргьвай начачаьхкенех. Иштта толамаш дагаьр бахьан долаш соаха Дьаьено Ашаханова делар деза совгІат—«Знак Почета» яха орден.

Кхы а беркатеІа хиннай Саиншай бригадина йиллаІгна пятилетка диьлаІа, къоастамбеш доІа шу. Вай республика тоьхьнаІа йоІа бохка жа іуй Социалистическе Къаьгъера Турпалай —«Шелковский» совхозерча Эсмухамбетов Наурден Малгобекски районе, «Кавказ» колхозерча Дьаьено Мадин, хІаьта иштта шоай районе Ленина цІеарГіа колхозе дикаГіча жа іуй Хамидов Элмирзийн балха методаш шерра іоьмелен кхетамца парех пайда эцаш кхьаьгарах Ашаханова бригада коллективе вІаштІехььалгар шоай іуламирна хІарра 100 шераш хиннна тІехьа 147 іаьхьар кхебен хІара устаргіан тІера 6 килограммга діаккховаш биттрах боехаьна 160 заар сон пайда бахьнаш хІаьнзе.

Уж дерриг толамаш доаЗча шерра социалистически яьх а, хьоаьрзаьнна хьаьнгаш ю, ІаьІаьнна кхъьег хьаьхарг лелеараша. Цар еррига уйла а йиГат а пятилетка къоастамбеча шера тоаш тІаийна социалистически декхарах толаш кхоачаштра тІедерзаьдеІа да,

1972 шера бодх бе йоІаеннай соховза хьаькарг лелаьр ерра. Цу боахамг хьаькарг лелаьр-м лухха ца ер, цхьабаьхьа иштта доккхий хьокхамаш діаккха хиннадаьр.

Иштта карагІдьаьнна уж? Нана іьаькарг кхеш ба цхьаьлагІча бригада хьаькарг лелаьрш. Хьаькарчаннга нскуственни осеменеин яра пуйнт хьаьвй ухвяьа. Яхкаш болча хьаькарчаннга лоьзаьнна іьаькарг лаьрІаьча 110 килограмм хилар планагІа 90 килограмм хила езача. Дуьхьа тІаккетеча цхьаьн центнерга 66 соьг 98 кенг іІалодаь, ма-ха ціаьнагІа лаьр. тІачу 46 сом кІеанагІа. Иштта уйх шера цхьаькарг лелаьрах боехаьна 160 заар сон пайда бахьнаш хІаьнзе.

Уж дерриг толамашца доаЗча шерра социалистически яьх а, хьоаьрзаьнна хьаьнгаш ю, ІаьІаьнна кхъьег хьаьхарг лелаьрашца. Цар еррига уйла а йиГат а пятилетка къоастамбеча шера тоаш тІаийна социалистически декхарах толаш кхоачаштра тІедерзаьдеІа да,

1972 шера бодх бе йоІаеннай соховза хьаькарг лелаьр ерра. Цу боахамг хьаькарг лелаьр-м лухха ца ер, цхьабаьхьа иштта доккхий хьокхамаш діаккха хиннадаьр.

Иштта карагІдьаьнна уж? Нана іьаькарг кхеш ба цхьаьлагІча бригада хьаькарг лелаьрш. Хьаькарчаннга нскуственни осеменеин яра пуйнт хьаьвй ухвяьа. Яхкаш болча хьаькарчаннга іьаькарг лаьрІаьча 110 килограмм хилар планагІа 90 килограмм хила езача. Дуьхьа тІаккетеча цхьаьн центнерга 66 соьг 98 кенг іІалодаь, ма-ха ціаьнагІа лаьр. тІачу 46 сом кІеанагІа. Иштта уйх шера цхьаькарг лелаьрах боехаьна 160 заар сон пайда бахьнаш хІаьнзе.

Уж дерриг толамаш

Бадуев СаӀида 70 шу дизарга

ЙОАЗОНХО, ГРАЖДАНИН, ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТ

Ужс шера 16-ча декабре вай республика дезду Нохч-ГІалгІайчен хьалхарчарча советски йоазонхоев цӀе а, нохчий художественни литературе лард еллар а воле Бадуев СаӀид вав 70 шу дизар. Тахьа газете кепатох йоазонхоьчу вахара а литературни хьоллина а хетаьв статьйе.

Бадуев СаӀид вьав 1904-ча шера, ший доалахь эламга тӀка а йолаш Шолжа ГІалгІайн вахаш хиннича Суленкан ялхе. Из геттара эламга волаш, ден ДІаболабеннаг цун къхьегамо ниӀъ. Хьалхьехьа да а венна кхаба саг воацца дезаш ойсар балъан доалаш, 1914-ча шера 4 класс мара ца йоаьх кхаш Грознерча реальни училищерх хьавала вийзар цун.

Сийлахь-боккхача Октябро торо елар эламсага ДІаво деша, 1922-ча шера Буро тӀа (хІинз Орджоникидзе) цо чакхйоах кооперативни курсаш, цул тӀехьаьгІа йоазлучу хама кооперативе болх а ду. Бакъда из болх цун дего дукха къоаблебеш баьгаьр. Цунна ловра хьалха шийе дІахьоча культурни революцие хьинаре даьхьа лаца. Цудухьа цо чакхйоах хьехархой курсаш, цул тӀехьаьгІа массеех шера бешаьгІа а боккхийчарна а йоазуьнашечарна ГІалгІайн ДІехьаш болх бу. 20-гІа шераш чакхдолаш ший еррига ца литературанга дІалуш хьоллама болх бе воаладу СаӀид.

Ший хьайпара, Іалаьмате сиха дегІаена, идейни а художественни а оагІув шера йолаш я цул литературни тІехьле. Литературе цо баьха баьхка маІанн керттера белгалго а хиле дІаотт. Бакъда ца йоаьгІ. Цо ГІалгІайн ДІехьаш, Ларет молдаГІа а йоаьрта драматург йолаш, сага оамалаш гойтаьш йоаьхка идеен йолаш да.

Нагахь санна хьалхара дуьнцарашка ГІаргча историческни хьаьмта чулацца, чоалхане сюжет оттаг, вахаре хулаш доаг доккхий гІулакхан гойта йоазанхо ГІийтаьнен, из еррига ца тӀехьаьгІо язъьчча романа керттера белгалго а хиле дІаотт. Бакъда ца дувцараш хиннедиеш С. Бадуевна романе язъе лаьа-я хургдар.

Из толлалу йоазонхочун проза дегІаьвра хьежача. Нагахь санна «ГІуо» яха дувцар тӀа ХелинаГ, кхиччахьара Зайнав, Бусейна, иштта кхаболу турпалхьалхаьн ІадІато хьайша, кагбаь, аьта вахарера дІабахьаьле, цар сурт-сибаташ латоро ІадІата кхаьа иза гойтаьнера, царех кьастаьн и миссарех тӀехьаьгІа кхелла турпал ПаьтІамат. ІадІато шийна лоьр царех дь бола йоьле я, проз а, драматурге а. Цу еррігача жанрашка йоккхий колтаонаш яха вІаштІехьа а дьхинад цун. Цо вьаьв дукха ньесаш, романаш, повесташ, дуьнцеш, очеркаш, поэмаш, стихаш я. Цар чулоацамо гойт вахаре ший хьалхьа хьалхашка льаттта керттера декларацийн йоазонхоа дика гуш хиннича. Хьалхо керда вахар бахьан лоттабаьлг кьоьсам, из вахар хьахьолдаьча ІадатоН шарІалотон яь новкъаьрениаш, революционни патриотическни интернационалиамаи лерда тӀа керда саг хьалхьер, кхы дукха а лоарХІамегІа йоаьа вахара оагІоашан гойтаьн я цун произведеннаш.

20-ча шерашка ялде волавелна Бадуев СаӀид, хьалха багабуьнамаи кхыча халкхий литератургаьта карадІаьнаьгІ ма-чоан тӀа а товжаш, доккхийча кхоллама толамашка кхоач. Царга кхача цунна кьаьстта доккха гІо-новкъостал ду реальни училище дешача хана эрсий литература довзаро. Из аьттув хиннабаш Іарбий дешар дийша болча цул хьаьхха хиннеча йоазонхой.

Цудухьа воаллушкеь доах цо дувцараш яздеча доккхий толамаш. Цун дувцараш хоалхне дац. Цар сюжеташ кертера деа, е шиь турпал а волаш, цкъначчарна а мел да луьр, пружина санна ювлаелца латташ чакхйоаг. ДукхагІа дукхье дагалоцамаш форме, автора хьалхарча юхьагара ядаь да. Цудухьа цар гойт автора юхь, цунна дагалаттар, из вахаре чакхдаккха ГІаргаьр, ший гоьзамера йоазонайша. Из дукхеллера даьлча дІаахьана ваьхаш хиннеча Суленкан ялхе. Из геттара эламга волаш, ден ДІаболабеннаг цун къхьегамо ниӀъ. Хьалхьехьа да а венна кхаба саг воацца дезаш ойсар балъан доалаш, 1914-ча шера 4 класс мара ца йоаьх кхаш Грознерча реальни училищерх хьавала вийзар цун.

Сийлахь-боккхача Октябро торо елар эламсага ДІаво деша, 1922-ча шера Буро тӀа (хІинз Орджоникидзе) цо чакхйоах кооперативни курсаш, цул тӀехьаьгІа йоазлучу хама кооперативе болх а ду. Бакъда из болх цун дего дукха къоаблебеш баьгаьр. Цунна ловра хьалха шийе дІахьоча культурни революцие хьинаре даьхьа лаца. Цудухьа цо чакхйоах хьехархой курсаш, цул тӀехьаьгІа массеех шера бешаьгІа а боккхийчарна а йоазуьнашечарна ГІалгІайн ДІехьаш болх бу. 20-гІа шераш чакхдолаш ший еррига ца литературанга дІалуш хьоллама болх бе воаладу СаӀид.

Шийла хьайпара, Іалаьмате сиха дегІаена, идейни а художественни а оагІув шера йолаш я цул литературни тІехьле. Литературе цо баьха баьхка маІанн керттера белгалго а хиле дІаотт. Бакъда ца дувцараш хиннедиеш С. Бадуевна романе язъе лаьа-я хургдар.

Из толлалу йоазонхочун проза дегІаьвра хьежача. Нагахь санна «ГІуо» яха дувцар тӀа Хелинаг, кхиччахьара Зайнав, Бусейна, иштта кхаболу турпалхьалхаьн ІадІато хьайша, кагбаь, аьта вахарера дІабахьаьле, цар сурт-сибаташ латоро ІадІата кхаьа иза гойтаьнера, царех кьастаьн и миссарех тӀехьаьгІа кхелла турпал ПаьтІамат. ІадІато шийна лоьр царех дь бола йоьле я, проз а, драматурге а. Цу еррігача жанрашка йоккхий колтаонаш яха вІаштІехьа а дьхинад цун. Цо вьаьв дукха ньесаш, романаш, повесташ, дуьнцеш, очеркаш, поэмаш, стихаш я. Цар чулоацамо гойт вахаре ший хьалхьа хьалхашка льаттта керттера декларацийн йоазонхоа дика гуш хиннича. Хьалхо керда вахар бахьан лоттабаьлг кьоьсам, из вахар хьахьолдаьча ІадатоН шарІалотон яь новкъаьрениаш, революционни патриотическни интернационалиамаи лерда тӀа керда саг хьалхьер, кхы дукха а лоарХІамегІа йоаьа вахара оагІоашан гойтаьн я цун произведеннаш.

20-ча шерашка ялде волавелна Бадуев СаӀид, хьалха багабуьнамаи кхыча халкхий литератургаьта карадІаьнаьгІ ма-чоан тӀа а товжаш, доккхийча кхоллама толамашка кхоач. Царга кхача цунна хьаьстта доккха гІо-новкъостал ду реальни училище дешача хана эрсий литература довзаро. Из аьттув хиннабаш Іарбий дешар дийша болча цул хьаьхха хиннеча йоазонхой.

Цудухьа воаллушкеь доах цо дувцараш яздеча доккхий толамаш. Цун дувцараш хоалхне дац. Цар сюжеташ кертера деа, е шиь турпал а волаш, цкъначчарна а мел да луьр, пружина санна ювлаелца латташ чакхйоаг. ДукхагІа дукхье дагалоцамаш форме, автора хьалхарча юхьагара ядаь да. Цудухьа цар гойт автора юхь, цунна дагалаттар, из вахаре чакхдаккха ГІаргаьр, ший гоьзамера йоазонайша. Из дукхеллера даьлча дІаахьана ваьхаш хиннеча Суленкан ялхе. Из геттара эламга волаш, ден ДІаболабеннаг цун къхьегамо ниӀъ. Хьалхьехьа да а венна кхаба саг воацца дезаш ойсар балъан доалаш, 1914-ча шера 4 класс мара ца йоаьх кхаш Грознерча реальни училищерх хьавала вийзар цун.

Сийлахь-боккхача Октябро торо елар эламсага ДІаво деша, 1922-ча шера Буро тӀа (хІинз Орджоникидзе) цо чакхйоах кооперативни курсаш, цул тӀехьаьгІа йоазлучу хама кооперативе болх а ду. Бакъда из болх цун дего дукха къоаблебеш баьгаьр. Цунна ловра хьалха шийе дІахьоча культурни революцие хьинаре даьхьа лаца. Цудухьа цо чакхйоах хьехархой курсаш, цул тӀехьаьгІа массеех шера бешаьгІа а боккхийчарна а йоазуьнашечарна ГІалгІайн ДІехьаш болх бу. 20-гІа шераш чакхдолаш ший еррига ца литературанга дІалуш хьоллама болх бе воаладу СаӀид.

Шийла хьайпара, Іалаьмате сиха дегІаена, идейни а художественни а оагІув шера йолаш я цул литературни тІехьле. Литературе цо баьха баьхка маІанн керттера белгалго а хиле дІаотт. Бакъда ца дувцараш хиннедиеш С. Бадуевна романе язъе лаьа-я хургдар.

Из толлалу йоазонхочун проза дегІаьвра хьежача. Нагахь санна «ГІуо» яха дувцар тӀа Хелинаг, кхиччахьара Зайнав, Бусейна, иштта кхаболу турпалхьалхаьн ІадІато хьайша, кагбаь, аьта вахарера дІабахьаьле, цар сурт-сибаташ латоро ІадІата кхаьа иза гойтаьнера, царех кьастаьн и миссарех тӀехьаьгІа кхелла турпал ПаьтІамат. ІадІато шийна лоьр царех дь бола йоьле я, проз а, драматурге а. Цу еррігача жанрашка йоккхий колтаонаш яха вІаштІехьа а дьхинад цун. Цо вьаьв дукха ньесаш, романаш, повесташ, дуьнцеш, очеркаш, поэмаш, стихаш я. Цар чулоацамо гойт вахаре ший хьалхьа хьалхашка льаттта керттера декларацийн йоазонхоа дика гуш хиннича. Хьалхо керда вахар бахьан лоттабаьлг кьоьсам, из вахар хьахьолдаьча ІадатоН шарІалотон яь новкъаьрениаш, революционни патриотическни интернационалиамаи лерда тӀа керда саг хьалхьер, кхы дукха а лоарХІамегІа йоаьа вахара оагІоашан гойтаьн я цун произведеннаш.

Шийла хоа повесташка йоазонхочун теркам тІаоазвараш вахарон дмнон тоІабаь хьа болга. Кердача советски зама царна партІагто оаьІ, шийла СаӀидера хьежача, шоьаь празга кхча тарлау ує берригаш а. Цхьаьбакъда атта дмн-кх цу пхиа кердача хана а доккха денда доаг пхиа хиннеш ІадІато. Цо оамал, лелар, вахаре шийа мотт-тиг лихар хІаоа а чІоаГІа дувзаделла да дино, ІадІато дечІа хьаламашка. Из ловнаш хьоьчамбошеер цкъа оагІув хеталу. Хетаргахь, йоазонхо цу турпалашца, аьлча а ца аьвна цар цІерашца яхарга, даго хиннеш шин кІаьсам ваьІ хиннеш дерзаьрсаьрсаьрс